

Barbara Lenard

Stanisław Miłoszewski (1903-1974)

Ochrona Zabytków 27/3 (106), 238-239

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STANISŁAW MIŁOSZEWSKI
(1903—1974)

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

9 lutego 1974 r. zmarł w Warszawie inż. Stanisław Miłoszewski, emerytowany pracownik Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki, którego działalność nierozzerwalnie związana była z ochroną i konserwacją parków zabytkowych w Polsce.

Stanisław Miłoszewski urodził się 18 października 1903 r. w Warszawie, gdzie uczęszczał do Gimnazjum im. Stefana Batorego, zdobywał wykształcenie zawodowe w Państwowej Szkole Drogowej i specjalistyczne w zakresie melioracji na Politechnice Warszawskiej.

Już w czasie studiów związał się z Polskim Towarzystwem Budowlanym, nabywając umiejętności praktyczne przy budowie linii kolejowej Kutno-Strzałków (1920 r.), portu handlowego w Warszawie (1921 r.) i podejmując swą pierwszą stałą pracę przy budowie mostu kolei średnicowej przez Wisłę (1922—1925). Stopniowo uzyskuje coraz wyższe kwalifikacje zawodowe, prowadząc studia oraz projekty drogowe i melioracyjne, zajmując stanowiska kierownika robót wykonawczych m.in. przy budowie lotnisk i osuszaniu terenów miejskich w Warszawie (Krajowe Towarzystwo Melioracyjne w Warszawie, 1927—1931; Biuro Melioracyjne inż. Służewski i Tański w Warszawie, 1931—1933; Przedsiębiorstwo Robót Melioracyjno-Drogowych J. Kacperski w Warszawie, 1934—1939).

W okresie okupacji Stanisław Miłoszewski współpracował z prof. C. Zakaszewskim, wykonując samodzielnie zdjęcia tachymetryczne dla celów melioracji oraz studia pod wały ochronne na Wiśle. Jesienią 1943 r. wysłany zostaje do Niemiec i rok później aresztowany tam przechodzi kolejno przez więzienia Szczecina, Berlina i Poczdamu oraz obóz koncentracyjny w Oranienburgu.

Po powrocie do kraju podejmuje pracę w swojej specjalności; wykonuje m.in. zdjęcia sytuacyjno-niwelacyjne niziny siekierskiej dla Wydziału Wodno-Me-

lioracyjnego Zarządu m.st. Warszawy, a w 1946 r. obejmuje w tym Wydziale stanowisko zastępcy, a następnie kierownika Działu Studiów i Projektów. W 1948 r. przechodzi do Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki, by jako st. inspektor, później naczelnik wydziału, ponad dwadzieścia lat nieustrudzonej pracy poświęcić ratowaniu, dokumentowaniu i rekonstrukcji ogrodów zabytkowych.

Działalność na tym polu połączyła Go trwałymi więzami współpracy z prof. dr. Gerardem Ciołkiem, najwybitniejszym polskim specjalistą z dziedziny historii ogrodów i kształtowania krajobrazu. Uzupełniali się znakomicie. Gerard Ciołek był inicjatorem badań pomiarowo-analitycznych ogrodów zabytkowych, w wyniku których rozpoznano kilkadziesiąt najcenniejszych założeń ogrodowych w Polsce, Stanisław Miłoszewski był ich znakomitym wykonawcą, którego cechowała nie tylko precyzja w wykonaniu pomiaru geodezyjnego, ale umiejętność odtworzenia kompozycyjnej konstrukcji planu ogrodu przez wnikliwe poszukiwanie tych wszystkich elementów i śladów, które wskazują na pierwotną ich przynależność stylową. Stanowi to niewątpliwie ważny wkład do badań nad polską sztuką ogrodową i mocny fundament, na którym twórczy umysł i wiedza Gerarda Ciołka mogły budować wspaniałe dzieło historycznej rekonstrukcji dawnych założeń ogrodowych. Stanisław Miłoszewski brał również bezpośredni udział w projektowaniu i realizacji prac rekonstrukcyjnych w parkach w Wilanowie, Nieborowie, Arkadii i wielu, wielu innych.

W latach 1957—1958 zebrał drogą ankietyzacji użytkowników parków podworskich informacje dotyczące kilku tysięcy obiektów. (Materiały te, stopniowo uzupełniane, stały się m.in. punktem wyjścia przy opracowywaniu w 1972 r. mapy terenów zielonych w Polsce, dla potrzeb Polskiej Akademii Nauk). Aktywnie i żarliwie zabiegał, wraz z terenową służbą konserwatorską, o współpracę z różnymi instytucjami i urzędami w zakresie ochrony parków, o ratowanie ich przed dewastacją i właściwe użytkowanie. Wiedzę o zabytkowych ogrodach starał się popularyzować nie tylko w swej działalności zawodowej, ale i społecznej, będąc członkiem Zarządu Komisji Ochrony Zabytków przy Zarządzie Głównym PTTK, członkiem SARP i innych organizacji. Współpracował z Katedrami Architektury i Krajobrazu Politechniki Warszawskiej oraz Planowania Krajobrazu i Terenów Zielonych Politechniki Krakowskiej. W roku 1968 na konferencji w Pszczynie poświęconej tematowi: *park zabytkowy ośrodkiem turystyki i wypoczynku*, przedstawił obszerną udokumentowaną analizę aktualnego stanu parków zabytkowych i potrzeb ich zagospodarowania (artykuł na ten temat opublikował w „Ochronie Zabytków”, XXII (1969), nr 1, ss. 6—10).

Za swoje wysokie kwalifikacje zawodowe, pracę wykonywaną z wielkim oddaniem i zamiłowaniem oraz czynną postawę społeczną Stanisław Miłoszewski odznaczony był Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz odznaką Zasłużony Działacz Kultury. Przeszedł na emeryturę w maju 1969 r., pozostając jednak nadal aktywnym członkiem Głównej Komisji Konserwatorskiej ZMOZ.

Ostatni okres działalności zawodowej Stanisława Miłoszewskiego związany jest z Ośrodkiem Dokumentacji Zabytków. Od 1968 r., od momentu kiedy Ośrodek nabył materiały naukowe i dokumentacyjne stanowiące spuściznę po tak nieoczekiwanie i przedwcześnie zmarłym w 1966 r. prof. dr. Gerardzie Ciołku — Stanisław Miłoszewski poświęcił całą swoją wiedzę, doświadczenie, znajomość przedmiotu i trud opracowaniu tego ogromnego i wyjątkowego zbioru. Sporządził ekspertyzę orientującą w całości zasobu i zinwentaryzował w ciągu kilku lat ponad 3000 rysunków. Niestety, pracy tej nie dokończył.

Żegnamy Go z głębokim żalem. Odszedł cichy, skromny człowiek, jeden z ostatnich z grona ludzi, którzy po zniszczeniach wojennych podjęli dzieło ratowania i rekonstrukcji historycznych założeń ogrodowych w Polsce, i którzy swoją ofiarną, nieustrudzoną pracą wywalczyli dla tych obiektów wysoką rangę zabytku. Nie pozostawił po sobie wielu prac publikowanych, ale Jego nazwisko zostało utrwalone w setkach dokumentacji, tworzących bazę źródłową, bez której nie można prowadzić badań naukowych, kontynuować prac projektowych i konserwatorskich.

Barbara Lenard